

БатМУнун М.М. Тайиров атындагы КГПИнин изденүүчүсү Таиров

Хайриддин Рахманалиевичтин

**“Кадамжай районунун түптөлүү, өнүгүү тарыхы” аттуу кандидаттык
диссертациялык ишине (адистиги: 07.00.02 – Ата Мекен тарыхы)**

илимий жетекчисинин

П И К И Р И

Таиров Хайриддин Рахманалиевичтин тарых адистиги боюнча кандидаттык диссертациялык иши кыргыз тарыхынын сонку жаңы доорундагы актуалдуу маселелеринин бирине арналганы талашсыз. Диссертациялык иште мамлекеттик ири ишканалардын таасири астында пайда болуп, калыптанган Кыргызстандын Баткен облусунун аймагындагы заманбап району Кадамжай пайда болуу тарыхы, өнүгүү динамикасы, өлкөнүн эл чарбасында ээлеген оруну, бүгүнкү абалы, келечеги тууралуу сөз болот. Кадамжай районунун аймагында жайгашкан сымап, сурьма иштеп чыгаруучу комбинаттар аталган райондун экономикалык өнүгүүсүнө, шаарчалардын калкынын санынын өсүүсүнө, калктын социалдык-маданий шарттарынын жогорулашына шарт түзгөндүгү анык. Кадамжай району аты өзү тактап тургандай эле жөнөкөй кыштак абалынан шаарга өсүп чыккан. Райондун өсүшүнүн негизи оор металлургиялык кен ишканасына байланышкан. Түстүү кендерди өндүрүү менен бирге, өнөр жайдын башка тармактары да өнүгүү жолуна түшкөн. Калктын саны өскөн, өндүрүш кеңейип, социалдык-маданий тармак да өнүккөн, калктын жашоо денгээли болуп көрбөгөндөй өзгөргөн. Бул көрүнүш, албетте Совет дооруна учуруна таандык болгон эле. Совет өлкөсү кулап, өндүрүштүк алакалар үзүлө баштаганда Кадамжай районунун социалдык-экономикалык абалы начарлаган, калктын жашоо денгээли кескин төмөндөгөндүгү белгилүү. Натыйжада, кыргыз өкмөтү кичи шаарларды өнүктүрүү боюнча өкмөттүк

токтомдорду, программаларды кабыл алган. Бул багытта убагында аздыр-көптүр иштер да жасалгандыгы белгилүү. Ириде, жакынкы жылдардан баштап, Кыргызстандагы кичи шаарлардын социалдык-экономикалык жана маданий абалдары жакшыра баштагандыгын белгилөөгө болот.

Кадамжай району – кыргыз металлургиясынын борбору. Тогуз жолдун томунда жайгашкан район азыркы учурда кыргыз экономикасынын келечеги үчүн мааниси зор. Убагындагы союздук маанидеги металлургиялык ишканалардын 1991-жылдан кийинки абалы өтө оор болгон. Кен башкармачылыгынын иши толук токтоп, шахтылар иштебей калган. Бул абал калктын жашоо денгээлин оз таасирин тийгизген. Сурьма, сымап өндүрүшү токтогон, башка өлкөлөрдөгү металлургиялык, авиациялык ишканаларга кендерден чыккан заттардын зарылдыгы болбой калган. Мисалы, Кадамжай районундагы Кан, Чаувай сыяктуу шаарчалардын калкы 20 миңден 5 миңге чейин азайып, шаарча статусунан айрылышкан, жергиликтүү айыл аймактарына баш ийип калышкан эле. Эгемдүүлүктүн соңку жылдарында оор өнөр жай тармагында кайра жандануу пайда болду. Бул багытта кыргыз өкмөтү алгылыктуу иштерди алып барып жатат. Дүйнөлүк рынокто сурма, сымапка болгон талап күчөдү. Келечекте Кадамжай районундагы оор өнөр-жай гиганттары кыргыз мамлекетинин экономикасын чыңдайт.

Диссертациялык иш ЖАКтын коюлган талаптарына жооп берет жана ачык коргоого сунуш этүүгө болот.

Илимий жетекчиси:

профессор, т.н.д., О.К.Каратаев

10.06.2024.

Профессор О.К.Каратаевдин колун тастыктаймын:

К.Б.Исмаилов
Экономист

